

פרשת וישב | עלון מס' 5

צדקה ממני - מלכות פנימית'

ומה עדיפות יש לה לאבד עצמה ולאבד עולמה, אלא מכאן מוכח שגם המלכין, אין לו חלק לעולם הבא...

כעת כשנחשב את מחשבותיה של תמר שיקוליה עמה, עם אני מביישת את יהודה אין לי חלק לעולם הבא, לשם מה לחיות? איזה תכלית יש לחיים בעולם הזה, אם אין עולם הבא? אם אני מאבדת אותו במעשה ביוש... היה ברור לה מה היא צריכה לעשות...

וכשנתעמק בהתלבטות הזו ובהכרעה הנוראית, בסיכון שהיא נטלה, יש כאן בחינה של מלכות... כזו שליטה... כזו הכנעה... כזו הכרעה....

ומנגד כשנתבונן בהחלטתו הנוראית של יהודה, הוא יושב בבית דין, חז"ל אומרים שבבי"ד ישבו יצחק, ויעקב, והאחים שבטי קה, ומגיע השליח עם הערבון החותמת המטה והפתילים, ויש כאן מצב מאד מביך... ויהודה לא מנסה להתחמק, ולא דוחה דיון, ולא מנסה לברוח.... צדקה ממני... מודה על האמת, נוטל על עצמו את הבושה הכי גדולה שקיימת בפני רבים... זו גדלות עצומה ונוראית, גם זו בחינה של מלכות שליטה פנימית, שליטה במידת האמת...

וזהו שמבאר הכלי יקר בפרשת ויחי: **יהודה אתה יודוך אחיך**. לפי שאתה יהודה הודית במעשה תמר כהוראת שם יהודה, ע"כ מדה כנגד מדה יודוך אחיך, יודו לך על המלכות ולא יבושו, כשם שאתה היית מודה ולא בוש מלהודות על האמת, כך אחיך לא יבושו כי יודו על האמת שלך לבד יאתה המלוכה... ורואים שלא רק שהוא לא הפסיד מהודאה זו אלא אף הרוויח ביושר את המלכות...

מלכות זו דבר ראשות שלטון פנימי... מלכות פנימית... וכשהיא מתחילה בפנים היא מקרינה החוצה...

וזה מתחבר לדברי רש"י: **ורז"ל דרשו, שיצאה בת קול ואמרה, ממני ומאתי יצאו הדברים, לפי שהיתה צנועה בבית חמיה, גזרתי שיצאו ממנה מלכים, ומשבט יהודה גזרתי להעמיד מלכים בישראל:**

היא תמר הגיעה עם בחינה של מלכות מצידה, שהייתה מוכנה להסתכן בנפשה, ולא להלבין פני איש ברבים, איזה שלטון ומלכות... ויהודה מצידו שלא ברח מהאמת... לא התחמק... אלא היישיר מבט ואמר, צדקה ממני... גם מלכות ושלטון פנימי...

ומכאן נלמד, עד כמה חמור עניין הלבנת פניו של אדם ברבים, עד כדי איבוד חלקו לעולם הבא, ומנגד נלמד, כי המודה על האמת לא רק שאינו מפסיד, אלא להפך מרוויח... כי תחילת המלכות היא הבחינה הפנימית... למלוך על עצמו, למלוך על יצרו...

כה הוא מוצאת והיא שלחה אל חמיה לאמר לאיש אשר אלה לו אנכי הרה ותאמר הֲכָר נָא לְמִי הַחֲתָמָה וְהַפְתִּילִים וְהַמָּטָה הָאֵלֶּה:
כו וַיִּכְרַר יְהוּדָה וַיֹּאמֶר צְדָקָה מִמֶּנִּי כִּי עַל כֵּן לֹא נִתְמַיְהָ לְשָׁלַח בְּנִי וְלֹא יָסֵף עוֹד לְדַעְתָּה:

רש"י: והיא שלחה אל חמיה. לא רצתה להלבין פניו, ולומר ממה אני מעפרת, אלא לאיש אשר אלה לו, אמרה. אם יודה מעצמו, יודה, ואם לאו, ישרפוני ואל אלביו פניו, מפאו אמרו, נח לו לאדם שיפילוהו לכבשו האש ואל ילביו פני חברו גרבים:

אתם יודעים, שוקי הזה שעושה את עצמו, עם כל המעטפת שלו, הוא לא כזה צדיק כמו שאתם חולמים...

מה... באמת?? מה הסיפור???

אני ראיתי אתמול, ד' ירחם איפה שהוא הסתובב, עושה את עצמו כאילו צדיק, אבל...

או הנה הוא... הלו שוקי... מה אתה מאריך שם בשמונה עשרה תוריד את הכיפה... אני יספר לכולם איפה ראיתי אותך אתמול בלילה...

והצבע בפנים של שוקי התחלפו מאדום ללבן.. לכן בוהק...

*****

לכאורה צריך להבין מה היה ההוא אמינא של תמר להפיל את עצמה לכבשן האש במקרה שיהודה אינו מודה?? מותר להתאבד?? יש מצווה וחי בהם את צריכה לחיות, תתכבדי ותספרי מה היה באמת, ותצילי את עצמך... מקסימום מה יקרה? שיהודה יתבייש ויכלם? בסדר.. יתבייש ויכלם, אבל לא יגרום להרג מיותר של אנשים! מה המשמעות של הכתוב, שבבחירה בין ביוש ברבים של אדם, לבין הבחירה במוות מיותר צריך לבחור במוות?? אתמהה...

הגמרא במסכת בבא מציעא אומרת (נט.) **'המלבין את פני חבריו ברבים אין לו חלק לעוה"ב'**, ואמר מר זוטרא בר טוביה אמר רב ואמרי לה אמר רב חנא בר בינא אמר ר"ש חסידא ואמרי לה א"ר יוחנן משום רשב"י, **נוח לו לאדם שיפיל עצמו לכבשן האש, ואל ילבין פני חבריו ברבים, מנ"ל מתמר'**. מדברי הגמרא כאן משמע שמי שמלבין פנים אין לו חלק לעולם הבא, מניין זאת? מתמר.. והשאלה איך לומדים זאת ממעשה תמר?

מבאר בעל הפני יהושע, כיצד מוכיחים זאת, משום שאם אכן היה שהמבייש ברבים יש לו חלק לעולם הבא, אז כיצד היה מותר לה לאבד עצמה לדעת הרי דין המאבד עצמו לדעת, שאין לו חלק לעולם הבא,

שבת שלום ומבורך

דמות דיוקנו של אביו

יב: ויעזב בגדו בידה וינס ויצא החוצה:

לעשות מלאכתו. רב ושמואל, חד אמר מלאכתו ממש, וחד אמר לעשות צרכיו עמה, אלא שנראית לו דמות דיוקנו של אביו וכו', כדאיתא במסכת סוטה (לו:): ותתפשהו בבגדו לאמר וגו' באותה שעה באתה דיוקנו של אביו ונראתה לו בחלון אמר לו יוסף עתידין אחיך שיכתבו על אבני אפוד ואתה ביניהם רצונך שימחה שמך מביניהם, וכו'.

רוצה סיגריה?

לא ממש לא...

למה??

אבא שלי לא מרשה לי...

אה... שטויות הוא לא רואה עכשיו, מה אכפת לך??

לא... לא... אני לא יעשה לו את זה, הוא ביקש שלא, אני מכבד אותו גם כשהוא לא רואה!!!

כאשר נבוא ולחשב קצת את מסלול חייו של יוסף הצדיק ממבט חיצוני, התמונה אינה מלבבת כלל ועיקר, מדובר בילד יתום מאמא, שאמנם אביו אוהב אותו כי הוא בן זקונים, אך אחיו ע"פ המתבאר בפרשה שונאים אותו (ד') ויראו אהיו פי אתו אהב אביהם מפל אהיו וישנאו אתו ולא יכלו דברו לשלם: בהמשך הם מקנאים בו (יא') ויקנאו בו אהיו: אח בין האחים ששונאים אותו, לא רצוי, מושא לקנאה, מספר להם חלומות ונתקל בסוג של השפלה, כאשר הם דוחים אותו ומבקרים אותו, בהמשך הם מחליטים להורידו לבור עם נחשים ועקרבים, ממשיך במכירה לשיירת ישמעאלים... נחשוב לרגע, בחור צעיר שנמכר ע"י אחים שלו לשיירה המובילה אותו למצריים, ומשם לביתו של פוטיפר, רק לחשוב כיצד הופך נער תפנוקים, ילד זקונים לאביו, למשרת ועבד למצרי, איזה עליבות... ובהמשך ניתקל בניסיונות נוראיים, וברגע האחרון, דמות דיוקנו של אביו מופיעה לפניו, ומונעת אותו מליפול בעמקי שחת...

והשאלה הזועקת, מה קרה שברגע האמת הדמות שצפה לפניו היא דמותו של אביו, לאחר שעבר כ"כ הרבה צרות, לאחר כזה מסע ייסורים, אדם רגיל היה צריך להיות מלא ברגשות שליליים, כולם נגדו, למה אבא לא מחפש אותי, תראה מה עשו לי, וברגע האמת?? דמות דיוקנו של אביו...

והנראה, שהמפתח נמצא בתחילת הפרשה ג: וישאל אהב את

יוסף מפל בניו כי בן זקנים הוא לו ועשה לו כתנת פסים: יש כאן בסיס ענק שעל זה יושב הכל... כשיש תשתית של אבא אוהב בלי חשבון, אהבה אמיתית, ברגע האמת הדמות שתצופה היא דמותו של אבא... וזה לא סותר לכך שיעקב עם כל האהבה, מצא לנכון לגעור בו כשהיה צריך, (י) ויספר אל אביו ואל אחיו ויעזר בו אביו ויאמר לו מה תקלום הנה אשר תקלמת: אבא שהבסיס של הקשר היא אהבה, יכול מעליה להעיר... לכוון... לגעור כשצריך... והילד שמרגיש את האהבה הזו, את החמימות הזו... מבין גם כשמעירים וכשגוערים, זה מגיע על הבסיס של האהבה...

במפגש שהיה לי עם אבא, אמר לי כי הוא אינו מתחבר לילדו, קשה לו, מה לעשות... השבתי לו, אנו אומרים בסליחות, כרחם אב על בנים כן תרחם ד' עלינו, והשאלה היא למה ההשוואה לרחמים של אב, למה לא אומרים כרחם אם על בנים? גם לאמא יש רחמים, והנראה בזה, הרחמים של אמא מגיע מהרגש, לעומת רחמי אב הנובעים מהשכל, אמא רגישה לראות את הבן סובל, את הבן נופל, הרגש הזה הוא גם כאב אישי, כואב לה לראות מצב כזה, כואב לה שבנה מתייסר, ולכן הרחמים לפעמים יכולים ליצור עיוות, כי רחמים של רגש נטו, לא תמיד זה אכן טובתו של ילד, מה לעשות אי אפשר לעמוד מול הילד...הוא בוכה ומשתולל והאמא נכנעת... לעומת זאת, אבא שוודאי גם מרחם, אך זה מגיע ממקום של מחשבה, ממקום אחר של שכל, אבא יכול יותר בקל להעניש, אבא יכול להיות יותר קפדן, יותר מחמיר, פחות נלחץ, ומדוע? כי זה כעת מה שצריך לעשות... אין ברירה צריך לחנך את הילד, אך כל זאת בתנאי שהבסיס קיים, והבסיס זו אהבה בלי חשבון.. אני אוהב את הילד, למה? כי הוא בן שלי... רק אחרי זה אני ינסה לחנך, לבנות, להעיר, ולהדריך.. כשיש אהבה בלי חשבון, הילד גם כשינסה לטעום מהעולם הגדול, גם כשיפרוש כנפיים, דמות דיוקנו של אביו תעמוד לו בזמנים קשים.

וזה מה שאומרים 'כרחם אב על בנים', רבש"ע הרי אתה אוהב אותנו בלי חשבון, אתה גם מעיר לנו לפעמים, וגם מחנך אותנו, אבל הבסיס זאת אהבה בלי מצרים... כן תרחם ד' עלינו, אמרתי לאותו אב, כשאתה משתמש עם המשל הזה כלפי בורא עולם, איך תסביר לו כרחם אב על בנים, כלפי הבן שלך, האם יש את הבחינה של רחם אב על בנים? האם תרצה שהוא ירחם עליך כמו שאתה מרחם על הבן שלך? כמו שאתה אוהב אותו...

ובמחשבת עומק, דמות דיוקנו של אביו, מי שחי עד כמה בורא עולם אוהב אותנו, באהבה אין סופית, מי שמחזק את זה בפנימיות נפשו, יזכה שגם הוא, כאשר יעמוד בפני מבחן, דמות דיוקנו של אביו, של אבא שבשמים תעמוד מולו בשעות קושי וניסיון, להתמודד ולנצח...

